

КОГНІТИВНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Візір В.А., Деміденко О.В., Садошов А.С., Приходько І.Б.

*Запорізький державний медичний університет**Ключові слова:* науково-пізнавальна компетентність, когнітивні методи навчання.

Пізнавальна діяльність – це процес виявлення активності, спрямованої на об'єкт пізнання. Пізнавальну діяльність можна розглядати як складну цілісну систему, яка надає можливість сформувати науково-пізнавальну компетентність майбутнього лікаря на основі мотивів і цінностей пізнавальної діяльності та системи знань про закономірності її розгортання, ефективно виконувати дослідження з послідовним самовдосконаленням в цій діяльності. Науково-пізнавальна компетентність є складним утворенням, яке зумовлює формування у студентів кожного з його компонентів - мотиваційно-аксіологічного, когнітивно-теоретичного, досвідно-операційного. Реалізація оптимального формування зазначених компонентів науково-пізнавальної компетентності є можливою, в тому числі, за умови комплексного та поетапного впровадження когнітивних умов та методів, які забезпечують цілеспрямований педагогічний вплив.

Особливістю когнітивних методів (методів навчального пізнання) є те, що їх застосування приводить до створення освітньої продукції, тобто креативного результату. Тому методи пізнання є також і креативними. Проте первинною метою використання даних методів є пізнання об'єкту, тому їх основна специфіка пов'язана з когнітивними, а не з креативними процесами.

Серед когнітивних методів навчання виділяють: метод емпатії, символічного бачення, евристичного спостереження, порівнянь, фактів, досліджень, гіпотез, прогнозування, помилок, конструювання теорій. Найбільш використовуваними в викладанні клінічних дисциплін є наступні.

Метод евристичного спостереження заснований на цілеспрямованому особовому сприйнятті студентом різних об'єктів. Цей метод є підготовчим етапом у формуванні теоретичних знань. Спостереження є джерелом знань, способом їх добування з реальності, тобто його можна віднести до евристичних методів навчання. Студенти, які здійснюють спостереження, самостійно отримують свій власний результат.

Метод фактів відноситься до такого етапу пізнання, як пошук фактів, відмінність їх від нефактів. Досвід показує, що студентам непросто відрізнити те, що вони бачать, чують, відчують, від того, що вони думають. Необхідність природного сприйняття освітніх об'єктів вимагає застосування даного методу навчання і зміни звичного змісту освіти.

Метод емпатії означає «перевтілення» людини в стан іншого об'єкту. За допомогою чуттєво-образних і уявних представлень студент намагається «переселитися» в об'єкт, що вивчається, відчуті і пізнати його зсередини. Думки та відчуття, що народжуються при цьому, і є освітнім продуктом навчаного, який може потім бути виражений ним в усній, письмовій, знаковій або графічній формі.

Метод порівняння застосовується для порівняння версій студентів з версіями, які формулювали вчені і практики, а також при порівнянні різних аналогів між собою.

Метод дослідження заснований на виборі об'єкту дослідження. Студентам пропонується самостійно досліджувати заданий об'єкт по наступному плану: мета дослідження, план роботи, факти про об'єкт дослідження, виниклі питання і проблеми, версти відповідей, гіпотези, алгоритм діяльності, результати і висновки. Виконавши послідовно всі перераховані кроки, практично будь-який студент неминуче отримує свій власний освітній результат. Викладач допомагає збільшувати об'єм і якість такого

результату, що досягається шляхом систематичного повторення алгоритмічних етапів дослідження.

Метод конструювання понять починається з актуалізації тих уявлень, що вже є у студентів. Зіставляючи і обговорюючи уявлення про поняття, викладач допомагає досягти певних результатів у вигляді колективного творчого продукту - спільно сформульованого визначення поняття. Одночасно, тому хто навчається пропонується познайомитися з іншими формулюваннями поняття з різних джерел.

Метод гіпотез полягає в побудові висновків (гіпотез). Студентам пропонується сконструювати версії відповідей на поставлені педагогом питання або проблему. Первинним завданням є вибір підстав для конструювання версій. Студенти пропонують вихідні позиції або точки зору на проблему, засвоюють різнонауковий, різноплановий підхід до конструювання гіпотез. Потім вони вчаться най-більш повно і чітко формулювати варіанти своїх відповідей на питання, спираючись на логіку і інтуїцію.

Метод помилок припускає зміну сталого негативного відношення до помилок, заміну його на конструктивне використання помилок і псевдопомилки для поглиблення освітніх процесів. Увага до помилки може бути повернута не тільки з метою її виправлення, але і для з'ясування її причин, способів отримання. Відшукання взаємозв'язків помилки з «правильністю» стимулює евристичну діяльність навчаних, приводить їх до розуміння відносності і варіативності будь-яких знань.

Таким чином процес успішної пізнавальної діяльності студентів складається з взаємопов'язаних і взаємообумовлених форм, а забезпечення і підтримка постійного евристичного пошуку в процесі навчання фахівців може бути здійснено за допомогою поєднання когнітивних, креативних і організаційно-діяльносних методів навчання.

УДК 004.421:378.041:001.893.54]

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНО-ГЕНЕРОВАНИХ ВПРАВ НА ОСНОВІ КОГНІТИВНИХ ПРОТОТИПІВ

Попов А.М., Рижов О.А.

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: інтелектуалізація самостійної роботи, ментальні інформаційні шаблони, база даних, когнітивний прототип.

Одним з ключових чинників для підвищення якості засвоєння та ретенції учбових знань є інтенсифікація, інтелектуалізація самостійної роботи студента (СРС) через реалізацію концепції діяльнісного підходу до навчання, а також розробка психологічно-обґрунтованих форм представлення знань, що може бути реалізовано на основі прототипів когнітивних структур людини - ментальних інформаційних паттернах, на основі яких відбувається сприйняття, зберігання і структуризація інформації у свідомості студента [1]. У попередній роботі [2], нами було виявлено когнітивний прототип (КП) як, з одного боку, структура даних для формалізації і структуризації учбових декларативних знань, і з іншою як патерн репрезентації знань, а також методика побудови еталонної моделі учбового курсу на його основі [3]. Для інтенсифікації та інтелектуалізації СРС нами запропонований підхід, заснований на учбових вправах особливого типу на основі формальної структури когнітивного прототипу, який дозволяє структурувати учбові знання відповідно до психологічних особливостей засвоєння знань людиною.

Для перевірки ефективності нашого підходу була розроблена комп'ютерна інструментальна система, що дозволяє створювати еталонну модель учбових декларативних знань та зберігати її у базу даних (БД), а також набір модулів для генерації та